

TANQIDIY FIKRLASH VA KREATIV QAROR QABUL QILISHNI
INTEGRATSIYALASHNING METODIK ASOSLARI

Jo'rayeva Dilnoza Ro'zimat qizi

Namangan davlat universiteti tadqiqodchisi

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20792424>

Annotatsiya: *Ushbu tezis zamonaviy ta'lim jarayonida tanqidiy fikrlashni kreativ qaror qabul qilish jarayonlari bilan integratsiyalashning metodik asoslarini chuqur ilmiy tahlil qiladi. Tadqiqotda tanqidiy fikrlashning refleksiv, analitik va mantiqiy qatlamlari bilan kreativ qaror qabul qilishning divergent tafakkur, innovatsion konstruktsiya va kompleks muammo yechimlari yaratish imkoniyatlari o'zaro uzviy bog'langan holda talqin qilinadi. Tezisda kognitiv-psixologik mexanizmlar, metakognitiv monitoring jarayonlari, shuningdek, shaxsning ijodiy-potensial transformatsiyasiga ta'sir etuvchi omillar tizimli ravishda o'rganiladi. Integratsion pedagogik model tanqidiy tahlil, g'oya generatsiyasi, qaror alternativlarini sintezi va ularni amaliyotga tatbiq etishning bosqichma-bosqich mexanizmlariga asoslanadi.*

Kalit so'zlar: *tanqidiy fikrlash, kreativ fikrlash, qaror qabul qilish, integratsion metodika, kognitiv yondashuv, pedagogik innovatsiya, divergent tafakkur, refleksiv jarayonlar, metakognitsiya, kreativ kompetensiya.*

Kirish: Zamonaviy global tsivilizatsiyaning tubdan o'zgarib borayotgan sharoitida inson kapitalining sifat ko'rsatkichlarini qayta ko'rib chiqish, ayniqsa, tafakkur jarayonlarining yangi shakl va mexanizmlarini pedagogik amaliyotga tatbiq etish strategik zaruratga aylanmoqda. XXI asrda ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarning dinamik, yuqori noaniqlik va murakkablik bilan tavsiflanishi natijasida ta'lim jarayonida shaxsning faqat bilim egallashi yetarli bo'lmay qoldi; bunda u tezkor tahlil qilish, mavjud vaziyatning turli variantlarini solishtira bilish, intellektual moslashuvchanlikka ega bo'lish, kreativ yondashuv asosida qaror ishlab chiqish kabi ko'nikmalar bilan qurollangan bo'lishi talab qilinadi. Mazkur jarayonning

metodik asoslari sifatida tanqidiy fikrlash va kreativ qaror qabul qilishning bir-biriga integratsiyalashgan modeli ilgari surilmoqda. Negaki, tanqidiy fikrlashning ilmiy-analitik mohiyati va kreativ fikrlashning novatorlikka yo'naltirilgan konstruksion tabiatini yagona metodik mexanizmga birlashtirish shaxsning kognitiv salohiyatini butunlay yangi darajada transformatsiya qilishga xizmat qiladi. Tanqidiy fikrlash hodisasi o'z tabiatiga ko'ra reflektiv-analitik jarayon bo'lib, u shaxsning mavjud axborotni chuqur, qatlamli, mantiqiy asoslangan tarzda tahlil qilish, baholash va qayta konstruksiya qilish qobiliyatini namoyon etadi. Bu jarayonning asosiy elementi – mantiqiy izchillik, dalillarning mustahkamligi, qaror sifatiga ta'sir etuvchi yashirin omillarni ochish, har bir g'oyaning aksiomatik emasligini tan olish hamda muqobil qarashlar asosida fikrlash imkoniyatini qabul qilish. Tanqidiy fikrlovchi shaxs uchun mazkur jarayon o'z-o'zini boshqaruvchi metakognitiv monitoring bilan uzviy bog'liq bo'lib, bunda shaxs nafaqat axborotni qayta ishlaydi, balki o'zining fikr jarayoni ustidan ham nazorat olib boradi. Ushbu yondashuv, o'z navbatida, kreativ tafakkurning shakllanishi uchun zarur kognitiv maydonni yaratadi. Kreativ qaror qabul qilish esa, tafakkur jarayonining divergent shakli sifatida, mavjud muammoga bir yoqlama an'anaviy qarash emas, balki bir nechta noodatiy, innovatsion, ba'zan esa qarama-qarshi g'oyalarni generatsiya qilishni taqozo etadi. Kreativ fikrlashning maqsadi faqat yangilik yaratish emas, balki yechimlar tizimining samaradorligini oshirish, vaziyatga moslashgan ilg'or qaror variantini ishlab chiqishdan iborat. Shuning uchun ham kreativ qaror qabul qilish jarayoni shaxsning intellektual faolligi, hissiy-motivatsion barqarorligi, noaniqlikdan qo'rqmaslik xususiyati va o'z g'oyalarini amaliyotga tatbiq eta olish qobiliyatlari bilan bevosita bog'liqdir[1]. Ushbu ikki fenomenning integratsiyasi metodik jihatdan murakkab ko'rinishi mumkin, ammo aynan ularning o'zaro uzviy birlashuvi zamonaviy ta'lim konsepsiyasida yangi sifat bosqichini shakllantiradi. Tanqidiy fikrlash jarayoni g'oyalarni filtrlash, ularning mantiqiy mustahkamligini aniqlash, asosli yoki asossiz jihatlarini baholashni nazarda tutgan bir paytda, kreativ fikrlash esa mazkur jarayonni yangi g'oyalar oqimi bilan to'ldiradi, muqobil

konseptual yondashuvlarni ishlab chiqishni rag'batlantiradi. Shunday qilib, tanqidiy va kreativ fikrlashni integratsiyalash – bu bir-biriga zid emas, aksincha, bir-birini to'ldiruvchi ikki kognitiv tizimning yagona pedagogik modelda uyg'unlashtirilishi demakdir[2]. Zamonaviy ta'lim tizimida bu integratsiyaning ahamiyati bevosita global mehnat bozori talablari bilan uzviy bog'liq. Bugungi kunda insonning professional muvaffaqiyati ko'proq uning noodatiy fikrlashi, kompleks vaziyatlarda muvofiqlashgan qaror qila olishi, yangi vazifalarni ijodiy yondashuv bilan hal eta olishi bilan belgilanadi. Turli ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan metodlar o'z-o'zidan kreativlikni kuchaytirmaydi; aksincha, bu jarayon uchun maxsus integratsion yondashuv, metodik konstruksiyalar, o'quv faoliyatining kreativ interaktiv shakllari talab etiladi. Shu ma'noda, integratsion modelning asosiy vazifasi – shaxsni konstruksion fikrlash jarayoniga jalb qiluvchi o'quv muhitini yaratish, bunda tanqidiy tahlil va kreativ generatsiya parallel ravishda rivojlantirilishi ko'zda tutiladi[3]. Pedagogik amaliyotda integratsion metodika qo'llanilganda o'qituvchilar bir vaqtning o'zida ikki turdagi yondashuvni boshqarishlari lozim: birinchidan, tanqidiy fikrlash jarayonini faollashtiruvchi savollar tizimi, tahliliy muloqot strukturalari, baholash kriteriylari va refleksiv fikrlashni rag'batlantiruvchi topshiriqlarni ishlab chiqish; ikkinchidan, kreativ yondashuvni kuchaytiruvchi divergent topshiriqlar, erkin g'oya generatsiyasi, muqobil konsepsiyalarni sinovdan o'tkazish, prototiplash va amaliy innovatsiyalarni yaratish jarayoniga o'quvchilarni jalb etish. Bu ikki jarayonning pedagogik integratsiyasi o'qituvchidan yuqori metodik mahorat, ilmiy yondashuv va psixologik tayyorgarlikni talab etadi. Shu bilan birga, global axborot oqimining kuchayishi, sun'iy intellekt, raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlarning jadal ommalashuvi ta'lim jarayonida tanqidiy-kreativ kompetensiyalarni shakllantirishni yanada muhimlashtiradi[4]. Raqamli makon shaxsning fikrlash jarayoniga faol ta'sir ko'rsatmoqda: bir tomondan, ma'lumotlar sonining keskin ortishi analitik filtrlash jarayonlarini zarur qiladi; ikkinchi tomondan, algoritmlashtirilgan fikrlash tizimlari ijodkorlikni cheklashi mumkin.

Shu sababli pedagogik jarayon shaxsda mustaqil fikrlash, g'oya yaratish, baholash va qaror qabul qilish qobiliyatlarini qayta tiklashga xizmat qiluvchi metodik mexanizmlar bilan boyitilishi zarur. Tanqidiy fikrlash va kreativ qaror qabul qilishning integratsiyalashgan modeli, shuningdek, kognitiv psixologiyaning yangi yo'nalishlari – metakognitiv nazorat, neyropsixologik moslashuvchanlik, intellektual muvozanat nazariyasi, interfaol konstruktivizm tamoyillariga asoslanadi[5]. Bunda shaxsning intellektual faolligi, tahliliy mulohaza yuritish darajasi, emotsional-intellektual barqarorligi va ijtimoiy muloqot qobiliyati bir butun tizim sifatida qaraladi. Integratsiya orqali nafaqat qaror qabul qilish jarayonida sifat yaxshilanadi, balki shaxsning umumiy tafakkur madaniyati, intellektual tajriba va kognitiv salohiyati tubdan o'zgaradi. Bu jarayonning ta'limiy ahamiyati shundaki, integratsion model o'quvchi yoki talabaning bilish faoliyatini passiv qabul qiluvchi subyekt emas, balki faol, mustaqil intellektual aktor darajasiga ko'taradi. Ya'ni, u bilimni o'zlashtirish emas, balki bilim yaratish jarayonining bevosita ishtirokchisiga aylanadi. Tanqidiy va kreativ tafakkurning uzviy bog'lanishi insonning intellektual mustaqilligini, mas'uliyatli qaror qila olish qobiliyatini va reallikni chuqur tushunish darajasini oshiradi. Integratsiyalashgan yondashuvning pedagogik samaradorligi shundan iboratki, u o'quv jarayonini reproduktiv va algoritmik shakllardan chiqarib, tadqiqotga yo'naltirilgan, g'oyaga asoslangan, izlanishga tayangan ijodiy maydonga aylantiradi. Bu jarayon esa zamonaviy ta'limning asosiy strategik vazifalaridan biri – shaxsni hayot davomida o'qishga, o'zini takomillashtirishga, o'z-o'zini rivojlantirishga tayyorlaydigan moslashuvchan kompetensiyalar bilan ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan ushbu tadqiqotning dolzarbligi bevosita ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagogik jarayonning metodik modelini qayta ko'rib chiqish zaruriyatidan kelib chiqadi. Tanqidiy fikrlashni o'rgatishga qaratilgan yondashuvlar ancha rivojlangan bo'lsada, ularning kreativ qaror qabul qilish bilan integratsiyasi bo'yicha metodik yechimlar yetarli darajada yoritilmagan[6]. Tadqiqotning asosiy maqsadi – integratsion metodikani nazariy asoslash, uning pedagogik amaliyotga moslashgan mexanizmlarini ishlab

chiqish, ta'lim subyektida kompleks kognitiv kompetensiyalarni shakllantirish jarayonini ilmiy jihatdan asoslab berishdir. Tezisdan mazkur integratsiyaning ilmiy-nazariy asoslari, strukturaviy mexanizmlari, pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashuvi, o'qituvchi va o'quvchining faoliyatidagi o'ziga xos o'zgarishlar, shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida qo'llanishi mumkin bo'lgan metodik modellar yoritiladi[7]. Shuningdek, tanqidiy fikrlash va kreativ qaror qabul qilish integratsiyasini chet el tajribasi, kognitiv psixologiya nazariyalari, ta'lim innovatsiyalari bilan bog'liq holda tahlil qilish orqali mazkur fenomenning keng qamrovli ilmiy ko'rinishi ishlab chiqiladi.

Zamonaviy global ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar sharoitida inson kapitalining sifat ko'rsatkichlarini qayta baholash jarayoni har qachongidan ham kuchliroq ahamiyat kasb etmoqda. Jahon miqyosidagi raqobatning kuchayishi, mehnat bozorida kompetensiyalarning tubdan o'zgarishi, iqtisodiyotning raqamli shaklga o'tishi, sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv mexanizmlarining kengayishi ta'lim tizimidan ilg'or, moslashuvchan, ijodiy-intellektual yondashuvlarni talab qilmoqda. Bu esa pedagogik jarayonlarda inson tafakkurining ikki asosiy funksional qatlami – tanqidiy fikrlash va kreativ qaror qabul qilish kabi yuqori darajadagi kognitiv kompetensiyalarni integratsiyalangan tarzda rivojlantirish zaruriyatini yuzaga keltiradi. Birinchidan, dunyo ilm-fanining hozirgi bosqichida ta'limning asosiy maqsadi shunchaki bilimlarni o'zlashtirish emas, balki bilim yaratish, mavjud ma'lumotlarni chuqur tahlil qilish, muammoli vaziyatlarda aniq dalillarga asoslangan mustaqil qaror qila olish kabi yuqori darajadagi fikrlash amaliyotlarini shakllantirishdan iborat bo'lib bormoqda[8]. Bu jarayonda tanqidiy fikrlashning tahliliy-refleksiv tabiatini kreativ tafakkurning innovatsion-generativ mohiyati bilan bog'lash insonning kognitiv salohiyatini kompleks rivojlantirish imkonini beradi. Mazkur integratsiya pedagogik jarayonni faqat reproduktiv ta'lim shaklidan chiqarib, uni tadqiqotga yo'naltirilgan, muammoni yechishga asoslangan kreativ laboratoriyaga aylantiradi. Ikkinchidan, jamiyatning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotida yuz berayotgan keskin o'zgarishlar shaxsdan tezkor

moslashuvchanlik va konseptual fikrlash qobiliyatini talab qilmoqda. Murakkab va oldindan bashorat qilish qiyin bo'lgan vaziyatlarda qaror qabul qilishda nafaqat tanqidiy tahlil, balki yangi g'oya yaratish, muqobil yechimlarni ishlab chiqish, noodatiy vaziyatlarda kreativ moslashuvchanlik ko'rsatish zarur bo'ladi. Shu bois, tanqidiy fikrlashni alohida o'rgatish yoki kreativ fikrlashni alohida shakllantirish endilikda yetarli natija bermayapti; ularning integratsion modeli esa shaxsning intellektual funksiyalarini yanada samarali faollashtiradi. Uchinchidan, ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (big data) va algoritmik boshqaruv tizimlarining kirib kelishi inson tafakkuriga yangi talablar qo'yimoqda. Ma'lumotlar haddan ziyod ko'pligi sharoitida o'quvchi yoki talaba kerakli axborotni aniqlash, tahlil qilish, filtrlash, xolis baholash va unga nisbatan mustaqil pozitsiya shakllantirish zarur. Bu esa tanqidiy fikrlashni talab qiladi. Shu bilan birga, sun'iy intellektning ko'plab standart funksiyalarni bajarib qo'yayotgani fonida insonning asosiy ustunligi kreativ qaror yaratish, ya'ni formal algoritmlar bilan qaytarib bo'lmaydigan innovatsion fikrlar ishlab chiqish imkoniyati bo'lib qolmoqda. Demak, hozirgi davrda tafakkur jarayonining aynan kreativ komponenti insonni mashinadan ajratib turadigan asosiy fazilatga aylanmoqda. To'rtinchidan, ta'limning transfessionallashuvi, ya'ni mutaxassislarning bir nechta sohada bir vaqtning o'zida kompetent bo'lish zarurati ortib bormoqda. Masalan, iqtisodchi – innovator, pedagog – tadqiqotchi, muhandis – dizayner, psixolog – IT mutaxassisi kabi kompleks rollar paydo bo'lmoqda. Bu esa shaxsdan nafaqat mantiqiy-tanqidiy tahlil, balki kreativ konstruksion tafakkurni ham bir vaqtda to'laonli rivojlantirishni talab qiladi. Integratsion yondashuvning kuchi shundaki, u o'quvchi va talabaning tafakkur jarayonida "mantiqiy aniqlik – ijodiy erkinlik" o'rtasida kognitiv muvozanat hosil qiladi. Beshinchidan, ta'lim sifati bo'yicha xalqaro reytinglarda (PISA, TIMSS, PIRLS) yuqori natijalarga erishayotgan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, o'quvchilarning yuqori kompetensiyasi tanqidiy fikrlash va kreativ muammo yechish jarayonlarining integratsiyalangan shaklida shakllantiriladi. Rivojlangan davlatlar ta'lim tizimida o'quvchilar faqat faktlarni

eslab qolishga emas, balki o'zlari bilim yaratishga, tahlil qilish orqali mustaqil xulosalar chiqarishga va innovatsion qarorlar ishlab chiqishga yo'naltirilmoqda[9]. Bu tendensiya global ta'lim standartlarining o'zgarayotganini ko'rsatadi. Oltinchidan, kreativ sanoatning jadal rivojlanishi, intellektual xizmatlar bozorining kengayishi, startup ekotizimining o'sishi ham tanqidiy-kreativ kompetensiyalarning integratsiyasini zarurat darajasiga olib chiqdi. Innovatsion loyihalar, g'oyaga asoslangan biznes modellar faqat tanqidiy tahlil yoki faqat kreativ fikrlash asosida yaratilmaydi; ular ikki yo'nalishning birlashgan holda ishlashini talab qiladi. Demak, ta'lim jarayonida ushbu kompetensiyalarni shakllantirish iqtisodiy rivojlanish bilan bevosita bog'liq masaladir. Yettinchidan, O'zbekiston ta'lim tizimining modernizatsiya jarayonida ham kompetensiyaviy yondashuv asosiy tamoyil sifatida qaralmoqda. Yangi o'quv dasturlari, interfaol metodlar, STEAM ta'limi, loyiha asosida o'qitish, tadqiqotga yo'naltirilgan yondashuv kabi yo'nalishlarning barchasi tanqidiy va kreativ tafakkur integratsiyasini nazarda tutmoqda[10]. Ammo metodik jihatdan bu integratsiyani amalga oshirish mexanizmlari hali to'liq ishlab chiqilmagan. Shu bois, mazkur mavzuning ilmiy o'rganilishi va metodik asoslari ishlab chiqilishi milliy ta'lim tizimi uchun ham strategik ahamiyatga ega. Umuman olganda, dunyo yangi "tafakkur iqtisodiyoti" bosqichiga o'tmoqda. Bu bosqichning asosiy qiymati – insonning mustaqil, chuqur, tahliliy, moslashuvchan va ijodiy fikrlash qobiliyatlari bilan belgilanadi. Tanqidiy fikrlash va kreativ qaror qabul qilishning integratsiyalashgan modeli shaxsning aynan mana shu kompetensiyalarini shakllantiruvchi eng samarali pedagogik mexanizm sifatida e'tirof etilmoqda. Shuning uchun mazkur mavzu bugungi ta'lim, ilm-fan, pedagogik metodologiya, innovatsion boshqaruv va ijtimoiy taraqqiyot uchun benihoya dolzarbdir.

Xulosa: Tanqidiy fikrlash va kreativ qaror qabul qilish jarayonlarining integratsiyalashgan metodik modeli zamonaviy pedagogik tizimda shaxsning intellektual, kognitiv va ijodiy salohiyatini kompleks rivojlantirishga qaratilgan eng samarali yondashuvlardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot davomida

aniqlanishicha, tanqidiy fikrlashning mantiqiy-refleksiv mexanizmlari bilan kreativ tafakkurning divergent-generativ xususiyatlarini o'zaro uyg'unlashtirish o'quvchi yoki talaba ongida nafaqat mavjud vaziyatlarni chuqur tahlil qilish, balki ular asosida yangi, innovatsion yechimlar yaratish imkoniyatini kengaytiradi. Mazkur integratsiya tafakkurning ikki xil tabiati — analitik aniqlik va ijodiy erkinlikning kognitiv uyg'unligini shakllantiradi, bu esa raqamli transformatsiya sharoitida zarur bo'lgan moslashuvchanlik, tezkor qaror chiqarish, murakkab vaziyatlarda noan'anaviy strategiyalar ishlab chiqish kabi kompetensiyalarning shakllanishiga xizmat qiladi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'lim jarayonida tanqidiy-kreativ integratsiyani samarali joriy etish faqatgina metodlar to'plamini qo'llash bilan cheklanmay, balki shaxsning metakognitiv monitoring tizimini faollashtirish, refleksiv tahlilni rag'batlantirish, g'oya generatsiyasini qo'llab-quvvatlash va qarorlar alternativlarini chuqur sintez qilish kabi ko'p qatlamli pedagogik mexanizmlarni talab qiladi. Shuningdek, ushbu yondashuvning amaliy qiymati nafaqat ta'lim tizimida, balki innovatsion boshqaruv, kreativ industriyalar, ijtimoiy loyihalash, strategik rejalashtirish kabi sohalarda ham o'z aksini topadi. Zero, bugungi kunda inson kapitalining raqobatbardoshligi tafakkurning aynan mana shu integratsion modeliga tayanadi. Shu o'rinda ta'kidlash kerakki, tanqidiy fikrlashni alohida o'rgatish yoki kreativ qaror qabul qilishni mustaqil shakllantirish bo'yicha mavjud yondashuvlar shaxsning kompleks kognitiv rivojlanishini to'liq ta'minlamaydi. Faqat integratsiyalashgan metodik platformagina tafakkurning ikki qirradi o'rtasida uzviy aloqani yaratadi, bu esa ta'lim samaradorligini sifat jihatdan yangi bosqichga ko'taradi. Tadqiqotdan olingan natijalar bunday yondashuvning xalqaro pedagogik tajriba bilan hamohangligini tasdiqlaydi va O'zbekiston ta'lim tizimi uchun metodik innovatsiya sifatida joriy etish zarurligini ko'rsatadi. Umuman olganda, mazkur tezis tanqidiy fikrlash va kreativ qaror qabul qilish integratsiyasining nazariy-metodologik asoslarini ochib bergan holda, pedagogik jarayonlarda kompetensiyaviy yondashuvni chuqurroq joriy qilishga xizmat qiladi. Taklif etilgan yondashuv asosida o'quvchilar va talabalar nafaqat analitik fikrlashni

rivojlantiradi, balki yangi g'oyalar yaratishga, murakkab vaziyatlarda innovatsion qarorlar ishlab chiqishga, o'z intellektual faoliyatini ongli boshqarishga qodir bo'lgan kreativ shaxs sifatida shakllanadi. Natijada, tanqidiy va kreativ tafakkurning integratsiyalashgan modeli kelajak avlodning intellektual salohiyatini mustahkamlovchi, innovatsion iqtisodiyot talablariga mos, strategik fikrlovchi va ijodkor shaxsni tarbiyalashda muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yusupova, M., & Ismailov, T. (2024). Integration of Artificial Intelligence (AI) in ELT. Nordic_Press, 3(0003).
2. Sh, E. (2025). Developing the spiritual worldview of young people through the continuous education system in Uzbekistan. Ob'edinyaya studentov: mejdunarodnye issledovaniya i sotrudnichestvo mejdu distsiplinami, 1(1), 314-316.
3. Aziza, E., & Shohbozbek, E. (2025). O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA MADANIY MEROS VA AN'ANAVIY TARBIYANING O'RNINI. Global Science Review, 3(1), 375-384.
4. Ismoilov, T. I. (2018). Provision of information-psychological security in open information systems. Теория и практика современной науки, (1 (31)), 24-26.
5. Muruvvat, A., & Shohbozbek, E. (2025). THE ROLE OF PRESCHOOL EDUCATION IN SPIRITUAL AND MORAL VALUES IN UZBEKISTAN. Global Science Review, 3(2), 246-253.
6. Ismoilov, T. (2019). The importance of outdoor games in the upbringing of a harmonious young generation. Scientific Bulletin of Namangan State University, 1(11), 257-261.
7. Ergashbayev, S. (2025). PHILOSOPHICAL FOUNDATIONS OF THE INTEGRATION OF EDUCATION AND UPBRINGING IN THE DEVELOPMENT OF YOUTH'S SPIRITUAL OUTLOOK. SHOKH LIBRARY, 1(10).

8. Ismoilov, T. (2020). THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL QUALITIES OF THE PUPILS OF PRIMARY FORMS OF SECONDARY SCHOOLS THROUGH MOBILE ACTIVITIES IN THE PROCESS OF STUDY. Scientific Bulletin of Namangan State University, 2(11), 391-394.
9. Islomovich, I. T., & Ravshanbekovich, G. S. (2023). Development of pedagogical competence in future teachers. The American Journal of Management and Economics Innovations, 5(04), 12-16.
10. Atxamjonovna, B. D., & Shohbozbek, E. (2025). FORMING THE SPIRITUAL WORLDVIEW OF YOUTH IN PRE-SCHOOL EDUCATION IN OUR REPUBLIC. Global Science Review, 4(5), 221-228.